

ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

R E Q U I E M ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΥΛΟ:

Πέσαμε έδω στά χαμηλά
άνίδεοι καί χορτάτοι

Γιώργος Σεφέρης

Μέ τήν απόφαση τής Κυβερνήσεως νά προχωρήση στήν ύπογραφή τής συμβάσεως μέ τόν δμιλο Καραγεώργη γιά τή δημιουργία ναυπηγικού συγκροτήματος μέσα στόν ιστορικό δρμo τoυ Ναυαρίνου καί άλλων βαριών βιομηχανιών στήν εύρύτερη περιοχή του (σέ απόσταση τούλάχιστον 20 χιλιομέτρων από τήν ακτή), μοιάζει νά δόθηκε τό μοιραίο τέλος στήν υπόθεση Πύλου.

Ἡ θανατική καταδίκη τής Πύλου ύπογράφηκε. Ἡ απόφαση δέν μπορεῖ παρά νά προκαλῇ ἀποκαρδίωση στήν Ἑλληνική Ἐταιρεία πού έδωσε έντονο αγώνα γιά τή διάσωση τής μοναδικῆς γιά τόν τόπο μας όμορφιας, ιστορικῆς μνήμης καί αρχαιολογικῶν θησαυρῶν. Μαζί μέ τήν Ἑλληνική Ἐταιρεία μάταια μοιάζει νά αγωνίστηκαν καί όσοι άλλοι-τό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, οργανώσεις, ἡ μεγαλύτερη μερίδα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου καί πνευματικοί άνθρωποι - πονοῦν αὐτό τόν τόπο καί ὕψωσαν τή φωνή τους γιά τή σωτηρία τής Πύλου.

Ἡ καταδίκη τής Πύλου εἶναι ἕνας θλιβερός σταθμός γιά τήν υπόθεση τής προστασίας τοῦ περιβάλλοντος καί τής πολιτιστικῆς κληρονομιάς τοῦ τόπου μας. Δέν μπορεῖ παρά νά αποτελέσῃ ἕνα μέτρο γιά ἀνάλογες ἀποφάσεις πού πρόκειται νά παρθοῦν στό μέλλον. Ἀν δέν μπόρεσε νά σεβαστῇ μιὰ Πύλο, μπροστά σέ τί μπορούμε νά ἐλπίσουμε ὅτι ἡ μανία τής αὐτοκαταστροφῆς - πού μυωπικά καί ἀστοχα ὀνομάζεται οἰκονομική σκοπιμότητα - θά σταματήσει;

Ἡ απόφαση γιά τήν Πύλο μᾶς δίνει μιὰ προειδοποίηση πῶς ἡ Κυβέρνηση σκοπεύει νά χρησιμοποιήσῃ τόν καινούργιο Νόμο 159/1975 πού καταργεῖ κάθε δυνατότητα ἀνασχέσεως καταστρεπτικῶν γιά τό περιβάλλον ἀποφάσεων ἀπό τά συλλογικά ὅργανα τής Πολιτείας. Μελαγχολεῖ κανεῖς ὅταν σκέπτεται ὅτι τήν οὐσιαστική κατάργηση τῶν ὀργάνων αὐτῶν πού γίνεται μέ τό Ν.159/75 οὔτε ἡ Δικτατορία δέν τόν εἶχε ἀποτολήσει. Ὅμως, ἡ ἀνακοίνωση τής καταδίκης τής Πύλου ἀπό τήν Κυβέρνηση, ὄχι μόνο δέν σταμάτησε, ἀλλά δυνάμωσε τή γενική κατακραυγή. Κανένα δέν ξεγέλασαν ὅσα ὑποκριτικά σ'αὐτή τήν ἀνακοίνωση λέγονται γιά τήν κρατική μέριμνα, γιά τήν ποιότητα τοῦ περιβάλλοντος τής Πύλου πού δέν διατρέχει κανένα κίνδυνο ἀφοῦ.... μόνο ἕνα ναυπηγεῖο τοποθετεῖται μέσα στόν δρμo. Ὅλοι μας ξέρουμε ὅτι ὅταν ἡ ἐκβιομηχάνιση ξεκινήσῃ κάπου, δέν σταματάει μέ τίποτα. Ἐτσι κάποτε ξεκίνησε καί ἡ Ἑλευσίνα, μέ ἕνα ἀκίνδυνο ἐργοστάσιο. Ἀλλωστε αὐτό εἶναι τό μεγάλο λάθος, ἀκόμα καί ἀπό τήν καθαρά οἰκονομική ἀποψη. Οἱ νέες βιομηχανίες θά ἔπρεπε νά χωροθετηθοῦν ἔτσι μέσα στήν ΝΑ Πελοπόννησο, ὥστε νά αποτελέσουν πραγματικά ἕνα πόλο καί γιά τή μελλοντική βιομηχανική ἀνάπτυξη τής περιοχῆς, ἀποφεύγοντας τή διασπορά πού καί σπάταλη εἶναι καί λειτουργικά μειονεκτική καί καταστρεπτική γιά τό περιβάλλον.

Χάθηκε ἡ Πύλος; Ἀκόμα δέν θέλουμε νά τό πιστέψουμε καί συνεχίζουμε τόν αγώνα μας μέ διπλό σκοπό: νά πεισθῇ ἡ Κυβέρνηση τήν

ὅστατι τούτῃ στιγμή καί νά κάνῃ τή γενναία χειρονομία πού θά σώ-
σῃ τήν Πύλο, κι ἀκόμα, νά καταργηθοῦν μέ νέο νόμο οἱ καταλυτικές δι-
ατάξεις τοῦ Ν.159/75 γιά νά μὴ θρηνησοῦμε σύντομα καί ἄλλες Πύλους.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ ΠΥΛΟΥ

Ἡ Ἑλληνική Ἑταιρεία εἶχε ἀπὸ καιρὸ ἐκφράσει τὴν ἀν-
τίθεσή της στὴν ἱδρυση ναυπηγικῶν καί βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων
στόν ὄρμο τῆς Πύλου. Ἦδη ἀπὸ τὴν πρώτη ἀνακοίνωση τῶν σχετικῶν
προτάσεων, ἡ Ἑταιρεία, μαζί μέ ἄλλες ὀκτῶ ὁργανώσεις προστασίας
τοῦ περιβάλλοντος, ὑπέγραψαν ἑντονη διαμαρτυρία πού δημοσιεύθηκε
στόν τύπο τὸν περασμένο Φεβρουάριο.

Ἀργότερα, στίς 3 Ἰουλίου, ἡ Ε.Ε. μέ ἀνακοίνωση στόν
Τύπο, ἐναντιώθηκε ζωηρά στίς ἀποφάσεις τῆς Κυβερνήσεως σχετικά μέ
τά βιομηχανικά συγκροτήματα Βόλου, Ἰτέας καί Πύλου καί ἀπηύθυνε
ἐκκλήση στό εὐρύτερο ἑλληνικὸ κοινὸ νά συνειδητοποιήσῃ τὴ σημασία
πού ἔχει γιά τὴν εὐημερία του ἡ ποιότητα τοῦ περιβάλλοντος καί κατὰ
πόσο ἔχει τὴ θέληση νά ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τίς κυβερνήσεις του τὴν ἀποτελε-
σματική του προστασία.

Τὸν Αὐγούστο, πάλι, ὅταν τὸ θέμα τῆς συμβάσεως ἀνακινήθη-
κε ξανά, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας, καθηγητὴς κ.
Π. Μυλωνᾶς, σέ γράμμα του πρὸς τὸ Ἀρχαιολογικὸ Συμβούλιο, - τοῦ
ὁποίου ἦταν καί μέλος- ἀπηύθυνε ἐκκλήση πρὸς τὰ μέλη του νά προβοῦν
στά πιὸ ἑντονα διαβήματα ὥστε νά ἀναβληθῇ ἡ λήψη ὁριστικῆς ἀποφάσε-
ως μέχρις ὅτου γίνεῖ σχετική μελέτη γιά τὴν ἀνεύρεση ἐναλλακτικῆς
λύσεως.

Συγχρόνως ἡ Ε.Ε. μαζί μέ τὴν Ἑλληνική Ἑταιρεία Προστασί-
ας τῆς Φύσεως καί τὴν Κοσμητεία Ἐθνικοῦ Τοπίου, σέ δεύτερη ἀνακοί-
νωση πρὸς τὸν Τύπο, ἐκφράζουν τὴν ἀντίθεσή τους γιά τίς προβλεπόμε-
νες ἐγκαταστάσεις καί τὴν ἐλπίδα πὼς τὸ Ἀρχαιολογικὸ Συμβούλιο θά
ἀσκήσῃ θετική ἐπιρροή στὴν τελικὴ κυβερνητικὴ ἀπόφαση.

Πάνω στό τόσο ζωτικὸ αὐτὸ θέμα, ἡ Ε.Ε. ὁργάνωσε τὸν Ὀκτώ-
βριο συνέντευξη τύπου κατὰ τὴν ὁποία κύριοι ὁμιληταὶ ἦταν ὁ κ. Α.
Κολλάρος, ἀρχιτέκτων - πολεοδόμος καί ἡ κ. Β. Καμίρη - Μιχοπούλου,
δικηγόρος. Ἀκόμα μίλησαν, ὁ πρόεδρος τῆς Ε.Ε. κ. Α. Συμεών, οἱ καθη-
γητές κ.κ. Μυλωνᾶς καί Ἰακωβίδης, ὁ κ. Δεκαβάλλας, ἀρχιτέκτονας,
ὁ κ. Ἀντωνόπουλος, λιμενολόγος καί ἡ κ. Χατζημιχάλη, ἀρχαιολόγος. Ὁ-
λοὶ οἱ ὁμιλητὲς τόνισαν τίς καταστρεπτικὲς συνέπειες πού θά εἶχαν
γιά τὴν Πύλο ἡ ἐγκατάσταση ἐκεῖ ναυπηγείων καί βιομηχανιῶν καί τί
ἐναλλακτικὲς λύσεις θά μπορούσαν νά δοθοῦν στό θέμα. Συγχρόνως δό-
θηκε στοὺς δημοσιογράφους μιά ἐπισκόπηση τοῦ ὅλου προβλήματος, ἀπό-
σπασμα τῆς ὁποίας παραθέτομε:

"

Γιατί ἔχει ἐπιλεγῇ ὁ ὄρμος τῆς Πύλου;

Εἶναι σκόπιμο νά ἀναφερθοῦν οἱ κύριοι λόγοι πού ἔκαναν
τὸν προαναφερθέντα οἶκο νά δείξῃ ἐνδιαφέρον γιά τὴν συγκέντρωση τῶν
παραπάνω λειτουργιῶν στόν ὄρμο τῆς Πύλου.

1. Τὸ ΝΑ ἄκρο τῆς Πελοποννήσου πού ἀποτελεῖ τὴν εὐρύτερη περιοχὴ
τῆς Πύλου βρίσκεται πάνω στὴν γραμμὴ Σουέζ - Αὐτ. Εὐρώπης. Λόγω
τῆς σημαντικῆς κινήσεως πάνω σ' αὐτὴ τὴ γραμμὴ καί τῆς στρατηγι-
κῆς θέσεως αὐτῆς τῆς γωνιάς τῆς χώρας, δημιουργοῦνται μεγάλες δυ-
νατότητες ἐκεῖ γιά τὴ δημιουργία θαλασσίου κόμβου μεγάλης σημασί-
ας γιά τὴν Ἑλλάδα καί τὴ Μεσόγειο. Ἡ Κυβέρνηση φυσικὰ εὐνοεῖ,
καί δικαίως, τὴ δημιουργία τέτοιου πόλου στὴ χώρα, ὁ ὁποῖος ἄλλω-
στε σέ ἐκείνη τὴ θέση θά προωθοῦσε καί τὴν προσπάθεια περιφερει-
ακῆς ἀναπτύξεως τῆς ΝΑ Πελοποννήσου. Ὁ πόλος αὐτός θά μπορού-
σε νά περιλάβῃ, κατ' ἀρχήν, ναυτιλιακὴ ὑποδομὴ μεγάλης σημασίας,
ἐλεύθερη ζώνη καί, φυσικὰ, ἐγκαταστάσεις ἐπισκευῆς καί ἀνεφοδια-

σμού πλοίων.

2. Από τήν εύρύτερη αὐτή περιοχή τῆς ΝΔ Πελοποννήσου, πού εἶναι κατάλληλη γενικά γιά τή δημιουργία αὐτοῦ τοῦ πόλου, ἡ συγκεκριμένη περιοχή τοῦ ὁρμου τῆς Πύλου παρουσιάζει τό πλεονέκτημα νά εἶναι ἔτοιμο φυσικό λιμάνι, ἀπό τά καλύτερα φυσικά λιμάνια μεγάλου μεγέθους στή χώρα. Ἔτσι, χωρίς οὐσιαστικά ἐξωτερικά λιμενικά ἔργα, ἡ βασική ὑποδομή γιά τήν ἑναρξη τῆς δημιουργίας τοῦ παραπάνω θαλασσίου κόμβου εἶναι ἔτοιμη, χωρίς μάλιστα ὁ ἐπενδυτής ἢ τό κράτος νά ἐξοδέσουν οὐσιαστικά δραχμή.
3. Ἐκτός ἀπό τά παραπάνω, φαίνεται ὅτι ὁ ἐπενδυτής ἔχει ἕνα πρόσθετο λόγο νά ἐπιμένει νά τοποθετηθῇ τίς λειτουργίες αὐτές μέσα στόν ὁρμο. Φαίνεται ὅτι ἔχει ἤδη ἀγοράσει ἀπό καιρό σημαντικές ἐκτάσεις ἐκεῖ (περίπου 1.500 στρέμματα) σέ πολύ χαμηλές τιμές.

---Γιατί δέν πρέπει νά εἶναι ὁ ὁρμος τῆς Πύλου---

Ὁ κλειστός ὁρμος τῆς Πύλου ἔχει τέτοιας ποιότητος φυσικά χαρακτηριστικά καί συγκεντρώνει τέτοιο πλῆθος ἱστορικῶν καί ἀρχαιολογικῶν στοιχείων, πού κάνουν ὁποιαδήποτε σκέψη " ἀξιοποιήσεώς " του, κατά τόν περιγραφέντα τρόπο, ἐκτός πάσης συζητήσεως. Αὐτό γίνεται ἀκόμα ἐντονώτερο ἀν λάβῃ κανεῖς ὑπ' ὄψιν ὅτι ὑπάρχει καί ἄλλη δυνατότητα (ὅπως θά ἀναλυθῇ παρακάτω) νά γίνουν οἱ ἐπιθυμητές ἀπό τήν Κυβέρνηση καί τόν ἐπιχειρηματία ἐγκαταστάσεις στήν ἴδια περιοχή ἀλλά ὄχι μέσα στόν ὁρμο. Οἱ λόγοι γιά τοὺς ὁποίους πρέπει νά ἀποκλεισθῇ ὁ ὁρμος ἀπό τέτοιου εἴδους ἀνάπτυξη εἶναι:

1. Ἡ ὑψηλή ποιότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος μέ τά 4 χιλ. συνεχοῦς ἀμμώδους παραλίας, τήν ποικιλία τοῦ τοπίου καί τό ἤρεμο τῆς θάλασσας.
2. Ἡ ὕπαρξη στήν περιοχή σημαντικῶν λειψάνων τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, ὅπως τό ἀνάκτορο τοῦ Νέστορος καί οἱ Μυκηναϊκοί τάφοι, βορεινά τῆς λίμνης Διβάρη.
3. Τά ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου ὄχυροῦ στή νῆσο Σφακτηρία, καθὼς καί τό φρούριο τῶν Ἀβαρινῶν, ἔργο τοῦ 13ου αἰ. βορεινά τῆς νήσου. Ἐκεῖ βρίσκεται ἀκόμα καί σπήλαιο μέ σταλακτίτες, ἡ " Σπηλιά τοῦ Νέστορα."
4. Τά λείψανα τῆς Ἑλληνιστικῆς πόλεως πού ἐντοπίσθηκαν στή βόρεια ἀκτὴ τοῦ ὁρμου ἔπειτα ἀπό δοκιμαστικές ἀνασκαφές.
5. Τά βυθισμένα πλοῖα μέσα στόν ὁρμο ἀπό τήν περίφημη ναυμαχία τοῦ 1827, πού οὐσιαστικά ἐπικύρωσε τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας, καί τά ὁποῖα φαίνονται καί σήμερα ἀπό τήν ἐπιφάνεια ὅταν ὁ καιρός εἶναι καλός. Ἀκόμα, τό πλῆθος τῶν τάφων καί μνημείων τῶν Ἀγγλων, Γάλων, Ρώων ναυτικῶν καί Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν τῆς ἀνεξαρτησίας πού βρίσκονται κυρίως στή Σφακτηρία.
6. Τό φρούριο τοῦ 16ου αἰ. τῆς Πύλου, πού δεσπόζει τῆς περιοχῆς καί ὁλόκληρος ὁ οἰκισμός τῆς Πύλου πού εἶναι ἕνα σημαντικό παραδοσιακό οἰκιστικό σύνολο.

Εἶναι προφανές ἀπό τά παραπάνω ὅτι ὁ ὁρμος ἀποτελεῖ μοναδική περίπτωση στή χώρα πού συνδυάζει φυσικό κάλλος, πλῆθος στοιχείων ἀρχαιολογικοῦ καί ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἤρεμη θάλασσα καί ἕνα τέτοιο φυσικό λιμάνι. Αὐτά τά στοιχεῖα κάνουν τήν πε-

ριοχή τήν πιό κατάλληλη (μαζί μέ τήν περιοχή τῆς Κυλλήνης) γιά τή δημιουργία τουριστικοῦ πόλου μεγάλων ἀξιώσεων. Σ' αὐτή τή διαπίστωση εἶχε φτάσει καί παληότερα ἡ μελέτη τῶν ἀκτῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος πού εἶχε ἐκπονηθῇ ἀπό τό Τεχνικό Γραφεῖο Δοξιάδη. Ἐάν ὁ στόχος (πού ὅπωςδήποτε θά πρέπη νά ἀποτελέσῃ ἀντικείμενο εἰδικῆς μελέτης) θά ἦταν νά ἐξαντληθοῦν οἱ δυνατότητες τῆς περιοχῆς στόν τουριστικό τομέα, τότε θά μπορούσαν νά περιληφθοῦν ἐκεῖ τουριστικές ἐγκαταστάσεις μέ συνολικό δυναμικό ἀρκετές χιλιάδες κλίνες.

ὑπάρχει ἄλλη λύση γιά τή βιομηχανική ἀνάπτυξη;

Χωρίς ἀμφιβολία θά εἶναι ἔγκλημα ἂν ἡ προτεινομένη βιομηχανική ἀνάπτυξη γίνῃ μέσα στόν ὄρμο τῆς Πύλου. Πρέπει ὅμως νά ἀναγνωρισθῇ ὅτι τόσο ὁ ἐνδιαφερόμενος Οἶκος, ὅσο καί ἡ Κυβέρνηση ἔχουν ἰσχυρά ἐπιχειρήματα στό νά ἐπιζητοῦν νά τοποθετήσουν τίς κύριες ἀπό τίς ἀναφερθεῖσες ἐγκαταστάσεις στήν περιοχή τῆς ΝΔ Πελοποννήσου. Μήπως λοιπόν ὑπάρχει ἄλλη λύση πού νά ικανοποιῇ καί αὐτή τό οἰκονομικό ἐνδιαφέρον τῆς χώρας χωρίς παράλληλα νά θίγῃ τόν ὄρμο τῆς Πύλου;

Τέτοια λύση φαίνεται ὅτι ὑπάρχει. Σύμφωνα μέ τήν λύση αὐτή τό λιμενοβιομηχανικό σύμπλεγμα καί οἱ ναυπηγικές ἐγκαταστάσεις θά μπορούσαν νά τοποθετηθοῦν βορείως τοῦ ὄρμου τοῦ Ναυαρίνου καί σέ ἀπόσταση 25 περίπου ὁδικῶν χιλιομέτρων ἀπό τήν Πύλο, στήν περιοχή τῆς νήσου Πρώτης. Ἐκεῖ, μέ κατάλληλα ἐξωτερικά λιμενικά ἔργα τά ὁποῖα θά ζεύξουν ἀπό βορρά τό δημιουργούμενο στενό μεταξύ τῆς νήσου Πρώτης καί τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς (μήκους 1,5 χιλ.) εἶναι δυνατό νά δημιουργηθῇ λιμάνι τό ὁποῖο θά ἔχῃ καί τά ἀπαραίτητα βάθη καί τήν κατάλληλη ἐνδοχώρα νά δεχθῇ τό σύνολο τῆς προτεινομένης ἀναπτύξεως. Ἡ περιοχή αὐτή ἔχει ἀκόμη τό πρόσθετο πλεονέκτημα νά βρίσκεται σέ καλύτερη ἀπό τήν Πύλο χωροταξική σχέση ὡς πρός τοὺς ὑφιστάμενους ἐκεῖ οἰκισμούς. Πραγματικά, ἀπέχει 30 χιλμ. ἀπό τήν Κυπαρισσία, 7 χιλμ. ἀπό τοὺς Γαργαλιάνους, 25 χιλμ. ἀπό τήν Πύλο, 15 χιλμ. ἀπό τά Φιλιατρά, δηλαδή βρίσκεται σέ ἀπόσταση καθημερινῆς μετακινήσεως ἀπό περισσότερα κέντρα ἀπό ὅτι ὁ ὄρμος τῆς Πύλου. Μέ ἄλλα λόγια ἔχει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες νά ἀντλήσῃ ἐργατικό δυναμικό ἀπό ὅτι ἡ περιοχή Πύλου.

Τότε ποῖο εἶναι τό μειονέκτημα πού κάνει τοὺς ἐνδιαφερόμενους νά ἐπιμένουν στή λύση τοῦ ὄρμου τῆς Πύλου; χωρίς ἀμφιβολία τό πρόσθετο κόστος πού συνεπάγεται ἡ κατασκευή τῶν ἐσωτερικῶν λιμενικῶν ἔργων, δηλαδή, τοῦ συνδεδητοῦ ἔργου καί ἐνός κυματοθραύστου ἡ μῶλου. Τό πρόσθετο αὐτό κόστος δέν εἶναι βέβαια δυνατό νά ὑπολογισθῇ χωρίς τήν ὑπαρξη συγκεκριμένης μελέτης, ἀλλά ἀκόμα καί ἂν ὑποτεθῇ, χωρίς τήν ὑπαρξη συγκεκριμένης μελέτης, ὅτι θά ἀνέλθῃ σέ 300 ἑκατομμύρια δραχμές, δέν θά ἀποτελῇ παρά μικρό ποσοστό τῆς προβλεπομένης ἐπενδύσεως ἀπό τόν Οἶκο Καραγεώργη. Τό ὕψος αὐτῆς τῆς ἐπενδύσεως δέν εἶναι βέβαια ἐπισήμως γνωστό ἀλλά ἂν ἀνέρχεται σέ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια δολλάρια, (ὅπως λέγεται ἡ ἀρχική πρόταση ἀναφερόνταν σέ 200 περίπου ἑκατ. δολλάρια, ἀλλά ἀκούσθηκαν καί 500 ἑκατ. δολλάρια) τότε τό πρόσθετο αὐτό κόστος δέν ἀντιπροσωπεύει παρά ποσοστό μικρότερο τοῦ 5% τῆς συνολικῆς ἐπενδύσεως.

Ἀξίζει πραγματικά νά καταστραφῇ ἡ Πύλος γιά 10 ἑκατομ. δολλάρια; πιστεύομε πῶς ὄχι. Ἀκόμα καί στήν περίπτωση πού θά δεχόταν κανεῖς νά ἀποτιμῇ τήν ἀνεκτίμητη Πύλο καί νά χρησιμοποιήσῃ καθαρά οἰκονομικά κριτήρια τήν ἀξιολόγησή του, πιστεύομε πῶς τό παρα-
για

πάνω πρόσθετο κόστος δέν δικαιολογεί με κανένα τρόπο καταστροφή τουριστικού δυναμικού πολλαπλάσιας αξίας.

· Η Ελληνική Εταιρεία απευθύνει ύστατη έκκληση προς την Κυβέρνηση να αναθεωρήσει τις αποφάσεις που φαίνεται ότι έχουν ληφθεί. Εάν πρώτο βήμα θά πρέπει να ανατεθεί άμέσως ή σύνταξη σε συντομώτατο χρόνο, μιας τεχνικοοικονομικής μελέτης που να διερευνήσει σε βάθος τη δυνατότητα για πραγματοποίηση της εναλλακτικής λύσεως στη νήσο Πρώτη. Είναι έντελως άδιανόητο αποφάσεις τέτοιας σημασίας να παίρνονται χωρίς να υπάρχουν τά έντελως βασικά στοιχεία που θά επέτρεπαν μια σωστή αξιολόγηση του προβλήματος. "

Μαζί με την μελέτη αυτή, δόθηκε στους δημοσιογράφους καί έκθεση των απόψεων της Ε.Ε. πάνω στον πρόσφατο Νόμο 159/75. Η έκθεση αυτή αναφέρει καί τά έξης:

" Ο νέος αυτός νόμος προσπαθεί να κάνει πιο εύελικτη την εφαρμογή του περίφημου νόμου 4171/1961 " Περί Έπενδύσεων " καί να άσκηση πίεση στην γραφειοκρατία. Έν τούτοις, στην παράγραφο 4 του άρθ.1 του νέου νόμου, προβάλλει μια φαινομενικά άθωα διάταξη που μοιάζει να είναι σε άρμονία με τις άλλες διατάξεις του Νόμου, καί φαίνεται να άσκη καί αυτή πίεση στην κρατική μηχανή για τη γρήγορη διεκπεραίωση άδειών έπενδύσεων.

Στη συγκεκριμένη παράγραφο όμως μπήκε, χωρίς σίγουρα την "έν γνώσει" συνεργία εκείνων που την έψήφισαν, ή δυναμίτιδα για την άνατίναξη κάθε δυνατότητας αντιδράσεως οποιουδήποτε συλλογικού όργάνου στις όρέξεις καί τις άνάγκες του κάθε έπενδυτή. Καί τούτο γιατί ή καθυστέρηση στην άπάντηση ή άκόμη καί ή άρνητική άπάντηση του συλλογικού όργάνου αποφασιστικής άρμοδιότητας, του οποίου ο νόμος άπαιτεί την "σύμφωνο γνώμη", έχει σαν άποτέλεσμα τό θέμα να παραπέμπεται άμέσως στην Οίκονομική Έπιτροπή που σίγουρα θά έχη μόνο οίκονομικά κριτήρια στη σκέψη της.

Τά συλλογικά όργανα, που ούσιαστικά χάνουν κάθε δυνατότητα ν' άντισταθούν με την παραπάνω πολύ "βολική" ρύθμιση, είναι εκείνα που κατά την νομοθεσία κάθε εύνομούμενης πολιτείας είχαν τό καθήκον να προστατεύσουν τό κοινωνικό σύνολο σε θέματα σαν την ποιότητα της ζωής, την διατήρηση του φυσικού καί παραδοσιακού περιβάλλοντος κλπ. Πώς αυτά τά όργανα σκοπεύει να τά άχρηστεύση ο-λότελα ή διάταξη φαίνεται καθαρά από την δεύτερη φράση της παραγράφου όπου αναφέρεται ρητά ότι δύνανται να μετέχουν σ' αυτές τις περιπτώσεις στην Οίκονομική Έπιτροπή καί οι Υπουργοί Παιδείας καί Πολιτισμού, που όπως νάναι θάχουν άκαδημαϊκή μονάχα συμμετοχή μια καί θάναι πάντα μειοψηφία.

Τό ίδιο όμως τό θέμα δέν έχει καθόλου άκαδημαϊκή μονάχα σημασία μια καί είναι όλοφάνερο πώς ή διάταξη περάστηκε για να αντιμετωπισθούν συγκεκριμένα προβλήματα που δημιουργήθηκαν στους οίκονομικούς ύπουργούς, όπως π.χ. ή αντίσταση του Αρχαιολογικού Συμβουλίου στο θέμα των έπενδύσεων στην Πύλο.

Έτσι, ή καθυστέρηση στην άπάντηση, έστω κι αν όφείλεται σε σκόπιμη άρνηση του έπενδυτή να προσκομίση περισσότερα στοιχεία, (θέση πούπροκλητικώτατα πήρε στην περίπτωση της Πύλου ο ενδιαφερόμενος έπενδυτής, όπως ανακοίνωσε ο άρμόδιος ύπουργός), αλλά ακόμα καί ή δικαιολογημένη άρνηση του συλλογικού όργάνου, ανατρέπονται από την Οίκονομική Έπιτροπή. "

Παράλληλα με τη συνέντευξη τύπου, ο Πρόεδρος της Ε.Ε. κ. Α. Συμεών, σε τηλεοπτική συνέντευξή του προς την Κα Κορομηλά

τόνισε:

" Πιστεύω ότι έσείς, Κα Κορομηλά, και άλλοι αρμοδιώτεροι από μένα μπορούν να τοποθετήσουνε σωστότερα τό τί αντιπροσωπεύει η Πύλος για μας σήμερα. Εγώ θα περιοριζόμουν μονάχα να σας πω ότι τό σημαντικώτερο στοιχείο είναι ότι η Πύλος παρουσιάζει μνημεία όλων των εποχών του ιστορικού πολιτισμού, δηλ. καλύπτει μιά περίοδο θα έλεγα περίπου 4000 χρόνων και αντιπροσωπεύονται μέσα στον εύρύτερο χώρο της (πού είναι βέβαια όλος ο χώρος γύρω από τον όρμο της Πύλου και όχι μονάχα ο σημερινός οίκισμός), έρείπια από την Μυκηναϊκή εποχή, την κλασική, την ελληνιστική, τη Μεσαιωνική και την πολύ σύγχρονη ιστορία μας. Έτσι η Πύλος είναι ένας από τους ελάχιστους τόπους μέσα στον ελληνικό χώρο που κάθε του γωνιά βεβαίως είναι γεμάτη από ιστορικές μνημες. Παρ' όλα αυτά, πιστεύω, ότι είναι ένας από τους λίγους τόπους που παρουσιάζουνε μιά μοναδική συνέπεια και μαρτυρία για τη συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού.

Σάν τέτοιος, σάν ένας από αυτούς τους 5 - 10 τόπους, νομίζω ότι θα έπρεπε να θεωρείται απολύτως ταμπού, δηλ. θα έπρεπε να θεωρούμε ότι, ανεξάρτητα από οιαδήποτε σκοπιμότητα ή από οποιαδήποτε οικονομικό όφελος θα μπορούσαμε να είχαμε από την ανάπτυξη του, δεν θα έπρεπε καν να γίνεται σκέψη για την τοποθέτηση μιās βιομηχανικής ανάπτυξης μέσα σ' αυτό τό χώρο. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση, κακώς τοποθετείται έτσι τό θέμα. Δηλ. δεν τίθεται σωστά τό έρώτημα αν πρέπει να έχωμε οικονομική ανάπτυξη στην ΝΑ Πελοπόννησο, ή, προκειμένου να σώσουμε την Πύλο, αν θα είμαστε υποχρεωμένοι να χάσουμε αυτήν την οικονομική ανάπτυξη. Νομίζω ότι αυτό είναι ένα δίλημμα τεχνητό όπου δεν θα έπρεπε να αφήνουμε τους εαυτούς μας και η Κυβέρνηση δεν θα έπρεπε να παγιδεύεται από τέτοιου είδους τεχνητά δίληματα. Δηλ. φοβάμαι ότι εκείνο που γίνεται είναι ότι, όταν ξεκινάη μιά τέτοια υπόθεση με μιά πρόταση για ανάπτυξη δεν γίνεται η αναγκαία διερεύνηση από την αρχή, δεν τοποθετούνται τά πράγματα σωστά στη βάση τους, έτσι ώστε φθάνουμε σ' ένα προχωρημένο στάδιο όπου είναι ίσως επώδυνο και δύσκολο να αναθεωρήσουμε τις σκέψεις μας και να ξεκινήσουμε τη διαδικασία από την αρχή. Πιστεύω ότι σ' αυτή την περίπτωση είδικά, όταν παρουσιάστηκε η εύκαιρία για τη δημιουργία αυτού του βιομηχανικού συμπλέγματος και των λιμενικών εγκαταστάσεων, θα έπρεπε έξ αρχής να είχε αποκλεισθ ό όρμος της Πύλου και επομένως θα έπρεπε να είχε αναζητηθ ή λύση κάπου άλλου, θα έπρεπε να έχουμε πεί δηλ. στον ενδιαφερόμενο επενδυτή:

" η Πύλος αποκλείεται, κάθησε να κουβεντιάσουμε να δούμε τί άλλο μπορούμε να κάνουμε, που άλλου θα μπορούσαμε να φτιάξουμε τά ίδια αυτά πράγματα "

στην ΝΑ Πελοπόννησο πάντα, η οποία βεβαίως έχει τά αναμφισβήτητα πλεονεκτήματα που είναι γνωστά και που προκαλούν τό ενδιαφέρον γι' αυτήν, έπειδή βρίσκεται άπάνω στη γραμμή των διεθνών ναυτιλιακών γραμμών από τό Σουέζ προς τη Δυτική Εύρώπη.

Ο λόγος που προτιμήθηκε η περιοχή της Πύλου είναι βεβαίως φανερός. Ο όρμος του Ναυαρίνου είναι ένα θαυμάσιο φυσικό λιμάνι και μπορεί εκεί να αρχίση η ανάπτυξη με την εγκατάσταση του ναυπηγείου, χωρίς να χρειάζεται να γίνουν έξωτερικά λιμενικά έργα που θα ήσαν δαπανηρά. Προκειμένου όμως να σωθ ή

Πύλος θά έπρεπε έξ άρχης νά είχε άναζητηθῇ μιá áλλη θέση ή όποία νά είναι λιγώτερο πλεονεκτική άπ'αυτή τήν άποψη, πού θά μπορούσε όμως μέ μερικά συμπληρωματικά έργα, τά λεγόμενα έξωτερικά λιμενικά έργα, νά μάς δώση τελικά τά ίδια πλεονεκτήματα πού παρουσιάζει καί ό φυσικός όρμος τῆς Πύλου. Όλες οι ένδειξεις είναι ότι τέτοιες θέσεις υπάρχουνε καί ίσως είναι περισσότερες άπό μία. Έχει ήδη άναφερθῇ καί στή συνέντευξη πού έγινε άπό τήν Έλληνική Έταιρεία καί παλαιότερα ότι μιá τέτοια δυνατότητα υπάρχει δίπλα στή νῆσο Πρώτη, ανάμεσα δηλαδή στή στεριά καί στή νῆσο Πρώτη, πού μπορεί νά γίνη μιá ζεύξη καί νά δημιουργηθῇ ένα τεχνητό λιμάνι καί ακόμα ίσως μιá áλλη δυνατότητα υπάρχει στή Σαπιέτζα, ανάμεσα στό νησί καί στήν άπέναντι άκτή, καί ίσως μιá τρίτη δυνατότητα εύρίσκεται στό Πεταλίδι, μέσα στό Μεσσηνιακό κόλπο, δυτικά άπό τήν Καλαμάτα.

Ή άξία τών έξωτερικών λιμενικών έργων πού θά χρειάζόντουσαν στήν κάθε μιá άπ'αυτές τίς περιπτώσεις μπορεί νά ποικίλλη άπό μιá ή περισσότερες εκατοντάδες εκατομμύρια. Καί τό έρώτημα είναι: είμαστε ή δέν είμαστε διατεθειμένοι σάν λαός νά πληρώσουμε αυτό τό τίμημα, προκειμένου νά σώσουμε τήν Πύλο; Βέβαια, έκτός άπό τό ενδιαφέρον πού παρουσιάζει τό θέμα για όλόκληρο τόν ελληνικό λαό δέν υπάρχει άμφιβολία ότι πιο άμεσα ενδιαφερόμενοι είναι οι ίδιοι οι κάτοικοι τῆς Πύλου καί έχει άναφερθῇ πολλές φορές καί σάν δικαιολογία (γιατί όπως φαίνεται προχωρούμε πρός τή λύση αυτής τῆς βιομηχανοποιήσεως τῆς Πύλου) τό γεγονός ότι οι ίδιοι οι κάτοικοι είναι υπέρ αυτής τῆς επενδύσεως ή όποία πρόκειται νά δώση μιá οίκονομική ζωντάνια στήν περιοχή καί νά δημιουργήση εύκαιρίες άπασχολήσεως.

Πάνω σ'αυτό τό θέμα θά ήθελα είλικρινά νά δώσω τή γνώμη μου. Πιστεύω δηλαδή, ότι πρόκειται για τόπους πού έχουν μιá τόσο μεγάλη σπουδαιότητα για τό σύνολο τοῦ έθνους καί σ'αυτή τήν περίπτωση άρμόδιοι νά άποφασίσουν αν θά τούς διατηρήσουμε ή αν θά τούς καταστρέψουμε δέν μπορεί νά είναι οι κάτοικοι μόνο τῆς ίδιας τῆς περιοχής. Αυτό είναι ένα έθνικό θέμα καί επομένως πρέπει νά επιλύεται στό έθνικό επίπεδο καί όχι στό τοπικό επίπεδο, όχι δηλ. μέ κριτήρια μονάχα τίς τοπικές σκοπιμότητες. Μ'αυτό δέν θέλω νά πῶ ότι δέν πρέπει νά αντιμετωπίσουμε μέ ενδιαφέρον καί μέ σεβασμό, ασφαλώς, τά ενδιαφέροντα τών κατοίκων, καί οι άνθρωποι αυτοί είναι άπόλυτα δικαιολογημένοι όταν λένε ότι ή Πολιτεία τούς έχει εγκαταλείψει για πάρα πολλά χρόνια καί ότι κάτι πρέπει νά γίνη για νά αναπτυχθῇ αυτή ή περιοχή πού αντιμετωπίζει σήμερα ένα οίκονομικό μαρασμό.

Ή πρόταση όμως πού γίνεται νά δημιουργηθοῦν αυτές οι εγκαταστάσεις κάπου áλλου, πάλι στή ΝΔ Πελοπόννησο, ασφαλώς θά προσπορίση καί σ'αυτούς τά ίδια οίκονομικά ώφέλη καί θά τούς δώση τίς ίδιες εύκαιρίες άπασχολήσεως όπως αν γίνονταν μέσα στόν όρμο τῆς Πύλου καί επί πλέον, βγάζοντας τό λιμενοβιομηχανικό συγκρότημα μέσα άπό τήν ίδια τήν Πύλο, πού είναι ασφαλώς μιá περιοχή μέ μοναδική φυσική όμορφιά καί μέ όλα τά άλλα ιστορικά καί αρχαιολογικά ενδιαφέροντα πού άναφέραμε, θά δημιουργούταν πολύ μεγαλύτερες εύκαιρίες για τουριστική άνάπτυξη τοῦ τόπου. Έτσι θά υπῆρχε τό διπλό πλεονέκτημα ότι καί βιομηχανικά θά αναπτύσσονταν ή περιοχή καί θά μπορούσαμε επί πλέον νά έχουμε καί τήν τουριστική άνάπτυξη.

Ακόμα, βέβαια, είναι πιθανόν νά μάς ποῦν ότι οι εγκαταστάσεις πού τελικά θά γίνουνε μέσα στήν Πύλο δέν είναι τέτοιες ώστε πραγματικά νά καταστρέψουνε ούτε τή στεριά, δηλ. δέν

θά φέρουνε βαθειές αλλοιώσεις στη στεριά, κι ίσως ακόμη ότι δέν θά μολύνουν ή δέν θά ρυπάνουν πολύ τή θάλασσα. Πάνω σ' αυτό θά ήθελα νά πω ότι, ανεξάρτητα του πόσο καλές είναι οι προθέσεις μας κι αν σήμερα ξεκινάμε ίσως μ' ένα μόνο ναυπηγείο, πιστεύω ότι τό κακό δέν θά μπορέση νά περιοριστή μόνο σ' αυτό. Είναι σίγουρο ότι, αν πέντε χρόνια από σήμερα, π.χ. ό επιχειρηματίας έλθη καί μάς πεί ότι αυτό τό ναυπηγείο δέν είναι τώρα άρκετό αλλά οι διεθνείς συνθήκες τής αγοράς είναι τέτοιες ώστε θά πρέπει νά βγάλουμε καί πολύ μεγαλύτερα καράβια, άσφαλώς θά βρεθούμε υποχρεωμένοι νά του δώσουμε άδεια επέκτασως γιά νά βγάλη τά μεγαλύτερα καράβια. Χαρακτηριστικό είναι άκριβώς ότι σήμερα προβάλλεται σάν επιχείρημα γιά τό γεγονός ότι δίνουμε άδεια νά εγκατασταθῇ καινούργιο εργοστάσιο τσιμέντων στό Βόλο ότι εκεί είναι ήδη εγκατεστημένο τό υπάρχον εργοστάσιο. Ή ίδια λογική, είμαι βέβαιος, ότι θά πρυτανεύση στό μέλλον γιά τήν Πύλο. "

Ακολούθησε συνάντηση του Διοικητικού Συμβουλίου τής 'Εταιρείας μέ τόν 'Υπουργό-Αναπληρωτή Συντονισμού κ. Ι. Μπούτο, στόν όποιο αναπτύχθηκε τό αίτημά μας, πού προβάλαμε από τήν πρώτη κιόλας στιγμή πού δημιουργήθηκε τό θέμα, προτου δηλ. ληφθῇ τελική απόφαση νά συνταχθῇ μιά σοβαρή τεχνική μελέτη. 'Επειδή άμφισβητήθηκε ή δυνατότητα νά βρεθῇ μιά έναλλακτική λύση πού νά είναι καί τεχνικά καί οικονομικά έφικτή, ό Πρόεδρος τής Ε.Ε. κ. Α. Συμεών, άπηύθυνε γράμμα πρós τό Τεχνικό 'Επιμελητήριο τής 'Ελλάδος στό όποιο ζητεῖ από αυτό νά αναλάβη τήν σύνταξη τής μελέτης αυτής. Παραθέτομε τό σχετικό κείμενο:

" Κύριε Πρόεδρε,

Είμαι βέβαιος ότι τό Τεχνικό 'Επιμελητήριο καί σās προσωπικά θά έχουν άπασχολήσει οι κίνδυνοι τούς όποιους αντιμετωπίζει ή Πύλος μέ τή δημιουργία εκεί γιγαντιαίου λιμενικού ναυπηγικού-βιομηχανικού συγκροτήματος, πού άπειλεῖ νά καταστρέψη τήν περιοχή αυτή μέ τή μοναδική γιά τόν τόπο μας σημασία σέ φυσική όμορφιά, σέ ιστορία καί σέ αρχαιολογικούς θησαυρούς.

Καί παλαιότερα (1972) μιά έπιτροπή εργασίας του ΚΕΠΕ πού είχε συσταθῇ είδικά γι' αυτό τό σκοπό, αλλά καί πρόσφατα, ή 'Ελληνική 'Εταιρεία έπρότειναν - προκειμένου νά άποφευχθῇ ή καταστροφή - νά πραγματοποιηθῇ ή προτεινομένη επένδυση όχι στόν όρμο του Ναυαρίνου, αλλά στη γειτονική περιοχή τής νήσου Πρώτης, πού μπορεί, μέ έκτέλεση τών καταλλήλων έξωτερικών λιμενικών έργων, νά έξυπηρετήση άπόλυτα αυτό τό σκοπό. Από όσες διερευνήσεις έχουν γίνει σχετικά, ή λύση αυτή φαίνεται νά είναι άπόλυτα έφικτή.

Τά πλεονεκτήματα μιās τέτοιας λύσης είναι στόν καθένε φανερά άφοῦ καί ό επιδιωκόμενος στόχος γιά βιομηχανική ανάπτυξη στήν περιοχή τής ΝΑ Πελοποννήσου, πού άσφαλώς έχει έξαιρετικά μεγάλη σημασία γιά τόν τόπο μας, μπορεί νά πραγματοποιηθῇ, ένῶ παράλληλα μπορεί νά αξιοποιηθῇ τό μεγάλο δυναμικό τής Πύλου γιά τουριστική ανάπτυξη καί νά διαφυλαχτῇ ή έθνική παρακαταθήκη πού ή Πύλος αντιπροσωπεύει. Μοναδική αντίρρηση, πού φαίνεται νά προβάλλεται " διά ψιθύρων ", - άφοῦ καμμιά έπίσημη καί υπεύθυνη ανακοίνωση δέν έχει γίνει πάνω στό θέμα - είναι ότι ή έναλλακτική λύση τής νήσου Πρώ-

της θά είναι έξαιρετικά δαπανηρή. Έτσι π.χ. άνώνυμα δημοσιεύματα σέ ώρισμένες έφημερίδες αναφέρουν ότι έμπειρογνώμων μεταφορών του ΚΕΠΕ είχε άποφανθί τό Νοέμβριο του 1972 ότι ή δαπάνη γιά τήν κατασκευή του αναγκαίου κυματοθραύστη θά ήταν " τής τάξεως τών δισεκατομμυρίων". Βέβαια, τί σχέση μπορεί νά έχη ένας " έμπειρογνώμων μεταφορών " μέ τόν ύπολογισμό του κόστους λιμενικών έργων έναπόκειται στόν καθένα νά τό κρίνη.

Η Έλληνική Έταιρεία θεωρεί ότι μία άπόφαση τόσο μεγάλης έθνικής σημασίας δέν είναι νοητό νά παρθί άπό τήν Κυβέρνηση χωρίς αύτή νά έχη τό πλεονέκτημα μιās υπεύθυνης είσήγησης πάνω στό θέμα τής τεχνικής καί οίκονομικής δυνατότητας δημιουργίας τών αναγκαίων έξωτερικών λιμενικών έργων στην Πρώτη, άπό τόν επίσημο τεχνικό της σύμβουλο, τό ΤΕΕ. Έτσι πιστεύουμε ότι τό ΤΕΕ θά έπρεπε νά αναλάβη μέ κάθε σπουδή τήν έτοιμασία, μέσα σέ συντομώτατο χρόνο, μιās έκθεσης πού νά διαφωτίζη άπόλυτα τό σχετικό θέμα, άφου ζητήσεί άπό τήν Κυβέρνηση τά αναγκαία γι' αυτό τό σκοπό στοιχεία πού αναφέρονται στό πρόγραμμα τών προτεινομένων επενδύσεων. Παράλληλα μέ τήν ύποβολή τους στην Κυβέρνηση, τά πορίσματα μιās τέτοιας έρευνας θά έπρεπε νά ανακοινωθοΰν καί νά γίνουν άντικείμενο μιās δημόσιας συζήτησης στό Τεχνικό Έπιμελητήριο.

Θά παρακαλούσαμε, κ. Πρόεδρε, νά μās γνωρίσετε τίς άπόψεις του ΤΕΕ σχετικά μέ τήν παραπάνω πρόταση καί παραμένουμε στή διάθεσή σας γιά κάθε συνδρομή πού θά μπορούσαμε νά σās δώσουμε. "

Σέ ενίσχυση όλων αύτών τών προσπάθειών, στίς 21 Οκτωβρίου, ή Έκτελεστική Έπιτροπή τής Europa Nostra, πού συνήλθε στό Άμστερνταμ, έξέδωσε τήν ακόλουθη άπόφαση - έκκληση:

" Η Έκτελεστική Έπιτροπή τής Europa Nostra πού συνήλθε στό Άμστερνταμ μέ τήν εύκαιρία του συνεδρίου γιά τό Έτος Εύρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς 1975, αναγνωρίζοντας τήν μοναδική ιστορική σημασία καί φυσική όμορφιά του όρμου τής Πύλου, κάνει έκκληση στην Έλληνική Κυβέρνηση νά μήν έγκρίνη τήν προτεινομένη βιομηχανική ανάπτυξη τής περιοχής αύτής, αλλά νά έρευνήσεί γιά έναλλακτικές τοποθεσίες πού θά μπορούσαν νά άποδώσουν τά ίδια οίκονομικά όφέλη γιά τήν περιοχή, προστατεύοντας μέ αυτόν τόν τρόπο τήν Πύλο καί τόν όρμο της πού είναι έξαιρετικής σημασίας, όχι μόνο γιά τούς Έλληνες, αλλά καί γιά όλους τούς λαούς τής Εύρώπης. "

Όλα όμως αύτά τά διαβήματα, οι ένημερώσεις καί όλες οι προσπάθειες, άποδείχθηκαν μάταιες όταν ή Κυβέρνηση ανακοίνωσε, στίς 3 Νοεμβρίου, ότι υπέγραψε τή σχετική σύμβαση μέ τόν όμιλο Καραγεώργη.

Η αντίδραση ήταν άμεση καί έντονη. Όλα τά μέλη του Αρχαιολογικού Συμβουλίου πού δέν ήσαν δημόσιοι υπάλληλοι, υπέβαλαν τήν παραίτησή τους μέ τό έξής κείμενο:

" Μετά τήν ούσιαστική κατάργησιν τών σημαντικωτέρων άρμοδιοτήτων του Αρχαιολογικού Συμβουλίου, διά του Νόμου 159/75 καί μετά τήν σήμερον αναγγελθεΐσαν ύπογραφήν τής συμβάσεως τής Πύλου, κατά παράκαμψιν τής γνώμης του όρισθέντος ύπό τής Πολιτείας

άρμοδιου 'Αρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, τῆς ρητῶς διατυπωθείσης ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου αὐτοῦ προβλήματος, ἡ κακὴ λύσις τοῦ ὁποίου θὰ καταστήσῃ τὴν Πύλο δευτέρα Ἐλευσίνα καὶ θὰ ἀποτελέσῃ προηγούμενον διὰ τὴν ἀδυναμίαν περαιτέρω προστασίας τῶν πολιτιστικῶν ἀξιῶν καὶ τοῦ περιβάλλοντος, δηλοῦμεν ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ὑποβάλωμεν τὴν παραίτησίν μας ἀπὸ μέλη τοῦ 'Αρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

(ἀκολουθοῦν ὑπογραφαί)

Ἀπὸ τὴν πλευρά της, ἡ Ε.Ε. ἐξέδωσε τὴν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

" Ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία καταγγέλλει στὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ πὼς καταστροφὴ ἀπειλεῖ τὴν Πύλο σήμερα, ὅλη τὴν Ἑλλάδα αὐριο, ἀπὸ ἀμελέτητες " ἐπενδύσεις ", πού προωθοῦνται ἀντιδημοκρατικά.

Ἡ προχθεσινὴ ὑπογραφή τῆς Συμβάσεως γιὰ τὴν Πύλο, μέ τὸν καταχθόνιο τρόπο πού ἐγίνε, ἀποκαλύπτει:

1. Τὰ καταλυτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἀρθ.1 τοῦ βιαστικά κατασκευασμένου νόμου 159/75 - ἀπὸ τὴν μικρὴ θερινὴ Βουλὴ - πού ἀποδυναμώνει ὅλα τὰ συλλογικὰ ὅργανα ἀποφασιστικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Πολιτείας. Χτές ἡ παράγραφος αὕτῃ εὐνούχισε τὸ 'Αρχαιολογικὸ Συμβούλιο - καὶ μπράβο στὰ μέλη του πού παραιτήθηκαν - αὐριο θὰ εὐνουχίσῃ τὸ Συμβούλιο Δημοσίων Ἔργων, τὴν μελλοντικὴ Ἐπιτροπὴ Περιβάλλοντος πού προβλέπεται ἀπὸ Κυβερνητικὸ νομοσχέδιο καὶ ὅποιο ἄλλο συλλογικὸ ὄργανο τῆς Πολιτείας θὰ στεκόταν ἐμπόδιο στὴν ὅποιαν βιαστικὴ " ἀξιοποίηση ".
2. Τὴν μέθοδο τοῦ νὰ παρακάμπτεται ὁ διάλογος. Σύσσωμος ὁ Ἀθηναϊκὸς Τύπος καὶ οἱ Ὀργανώσεις Περιβάλλοντος καὶ ἀνάμεσά τους ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ἀπὸ τὸν Φεβρουάριο ζητοῦν νὰ διερευνηθοῦν ἐπιστημονικὰ καὶ ὑπεύθυνα καὶ νὰ δημοσιευθοῦν τὰ στοιχεῖα πού θὰ δικαιολογοῦσαν τίς ἐπενδύσεις στὴν Πύλο, σέ σχέση μέ ἄλλες δυνατές ἐναλλακτικὰς λύσεις στὴν ἴδια εὐρύτερη περιοχὴ. Ἀντί αὐτοῦ βλέπουμε μιά διαδικασίαν πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἀπαράδεκτη μυστικότητα καὶ σπουδὴ, νὰ ἐφαρμόζεται σέ μιά ὑπόθεση πού δέν στηρίζεται σέ δεδομένα σοβαρῆς τεχνικο-οικονομικῆς μελέτης. Φαίνεται πὼς περισσότερη βαρύτητα ἔχουν κριτήρια ὅπως τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἐπενδυτὴς εἶναι κάτοχος 1800 στρεμμάτων γῆς στὴν περιοχὴ καὶ ἡ τοπικὴ ψηφοθηρία, κριτήρια δηλαδή πού δέν θὰ ἔπρεπε νὰ ἰσχύουν γιὰ ἓνα τέτοιο ἐθνικὸ θέμα, σέ μιά εὐνομούμενη πολιτεία.

Κατόπιν αὐτοῦ, ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ προτρέπει ὅλους τοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους, ὅλα τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα, ὅλους τοὺς κατὰ ἐνεργὸν τρόπο σκεπτομένους δημοκράτες, ὅλες τίς ὁργανώσεις περιβάλλοντος, ὅλους τοὺς συλλόγους ἐπιστημόνων, τεχνικῶν κλπ. πού πονοῦν τὸν τόπο, νὰ ἀπαιτήσουν:

1. Νὰ ἀρθῇ ἀμέσως ἡ ἰσχὺς τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἀρθ.1 τοῦ Νόμου 159/75, πού βραχυκυκλώνει τὴ δημοκρατικὴν διαδικασίαν τῶν συλλογικῶν ὀργάνων ἀποφασιστικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Πολιτείας, ὅπως τὸ 'Αρχαιολογικὸ Συμβούλιο κλπ. πού ἔσχυσαν ἀπὸ καταβολῆς Ἑλληνικοῦ Κράτους.
2. Νὰ κρατηθῇ ἀμέσως ἡ σύμβαση τῆς Πύλου καὶ νὰ κληθοῦν γύρω ἀπὸ ἓνα δημοκρατικὸ τραπέζι οἱ εἰδικοί τοῦ ὑπὲρ καὶ τοῦ κατὰ

πού θά πρέπει, σάν ψύχραιμοι, αντικειμενικοί καί καλοπροαίρετοι συμπολίτες, καί μετά από υπεύθυνη διερεύνηση, νά βροῦν τή σωστή ἀπάντηση μέσα σέ τακτὴ προθεσμία.

"Ἔως ὅτου ικανοποιηθοῦν αὐτές οἱ δύο ἀπλές καί τετρακάθαρες ἀπαιτήσεις θά πρέπει ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς νά ἀρχίσῃ ἔσως νά διερωτᾶται μήπως κάτι δέν πάει καλά στὴν νέα Δημοκρατία μας. "

Τέλος, βουλευτές τῆς ΕΚΝΔ κατέθεσαν ἐπερώτηση στὴ Βουλὴ στὴν ὁποία καλοῦν τὴν Κυβέρνηση νά ἐξηγήσῃ:

1. Μέ βάση ποιά συγκεκριμένα στοιχεῖα μελέτης κατέληξε στὴν ἀπόφαση νά ἀποκλείσῃ κάθε ἄλλη λύση καί νά προκρίνῃ τὴν τοποθέτηση τῶν προαναφερθεῖσων ἐγκαταστάσεων καί ἀναπότρεπτα ἄλλων σχετικῶν δραστηριοτήτων αὐριο, στὴν Περιοχὴ Πύλου.
2. "Ἄν, μετὰ καί ἀπὸ τὴν παραίτηση ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου πού δέν εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι, σκοπεύει νά προχωρήσῃ σέ ἀναθεώρηση τοῦ Νόμου 159 πού τὰ καταλυτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς του ἐγίναν φανερά μέ τὴν ὑπόθεση τῆς Πύλου, ὥς καί στὴν μετάθεση τῶν προγραμματισμένων ἐγκαταστάσεων εἰς ἄλλας γειτονικὰς θέσεις εἰς τὴν περιοχὴν Πύλου.

"Ἀλλὰ καί πλῆθος ἰδιωτῶν πού πονοῦν τὸν τόπο μέ ἐπιστολές τους πρὸς τίς ἐφημερίδες, διαδηλώνουν τὴν ἀγανάκτησίν τους γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Πύλου. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ παρακάτω γράμμα πρὸς τὴν ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ τοῦ γνωστοῦ συγγραφέα κ. Κ. Ταχτοῦ:

"Ἐπιτρέψτε μου ν' ἀφήσω νά στάξῃ πάνω σ' αὐτὴ τὴ στήλη, τὸ δάκρυ πού κύλησε στὸ μάγουλό μου ὅταν διάβασα ὅτι ὁριστικοποιήθηκε ἡ σύμβαση γιὰ τὴ βιομηχανικὴ ἐκπόρνευση τῆς Πύλου. Νιώθω σὰ φτωχὸς τοῦ παλιοῦ καιροῦ, πού ἀναγκάζεται νά πουλήσῃ ἓνα παιδί του γιὰ νά θρέψῃ τ' ἄλλα, ἢ σάν ἀριστοκράτης πού φτώχεψε καί πουλάει σέ χυδαίους νεόπλουτους ἓνα ἀπ' τὰ πιό πολύτιμα καί πιό ἀγαπημένα του οἰκογενειακὰ κειμήλια. "

Ἡ Πύλος καί οἱ ξένοι

Ἡ κατακραυγὴ γιὰ τὴν ἐγκατάσταση ναυπηγείων καί βιομηχανιῶν στὴν Πύλο εἶχε μεγάλη ἀνταπόκριση καί στὸν ξένο τύπο. Ἔτσι, ἔγκριτες ἐφημερίδες, ὅπως ἡ Neue Zürcher Zeitung, οἱ Times τοῦ Λονδίνου, ἡ International Herald Tribune καί πρόσφατα ἡ Monde, δημοσίευσαν ἀρθρα καί διαμαρτυρίες πάνω στὸ θέμα αὐτό.

Ὁ ἀγώνας πού διεξάγεται ἀπὸ τὴν Ε.Ε. καί ὅλες τίς ὁργανώσεις προστασίας τοῦ περιβάλλοντος, βουλευτές, τὸν ἐλληνικὸ καί ξένο τύπο καί ὅλους τοὺς ἀνθρώπους πού πονοῦν αὐτὸν τὸν τόπο, πρέπει νά συνεχισθῇ μέ κάθε νόμιμο μέσο γιὰ νά σωθῇ καί γιὰ μᾶς, ἀλλὰ καί γιὰ τίς ἐπερχόμενες γενεές, ἓνας τόπος μέ τέτοιο φυσικὸ καί ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον ὅπως ἡ Πύλος.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

"Ὅπως κάθε καλοκαίρι, ἔτσι καί φέτος, ἡ Ε.Ε. ὁργάνωσε μιὰ

κατασκήνωση στην Κασσιόπη - στην Κέρκυρα - και μία στη Νάξο.

Στην Κασσιόπη πήραν μέρος δύο ομάδες φοιτητών. Ἡ πρώτη, πού τήν αποτελοῦσαν φοιτητές τοῦ Πολυτεχνείου, σκοπό ἔκαμε τήν τοπογραφική ἀποτύπωση τοῦ κάστρου τῆς Κασσιόπης, πού χρονολογεῖται ἀπό τήν Ρωμαϊκή ἐποχή καί χρησιμοποιήθηκε εὐρύτατα στόν Μεσαίωνα, ἀφοῦ ἀναστηλώθηκε ἀπό τοὺς Ἑνετούς. Τό κάστρο ἔχει χαρακτηρισθῇ " διατηρητέον μνημεῖον " καί ἡ ἐργασία πού ἔγινε ἀπό τήν ομάδα τῶν φοιτητῶν θά συμβάλῃ στήν διατήρησή του.

Ἡ δεύτερη ομάδα, ἀπό φοιτητές τῆς Φιλολογίας καί τῆς Νομικῆς, συνέχισε καί τέλειωσε τήν ταξινόμηση καί τήν σύνταξη κατalogοῦ τῶν συγγραμμάτων τῆς Ἑπτανησιακῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας Κερκύρας.

Τό πρόγραμμα ἐργασίας στήν κατασκήνωση τῆς Νάξου περιλάμβανε πρῶτα τό καθάρισμα μαρμάρινων ὑπέρθυρων σέ μεσαιωνικά σπίτια καί ἐκκλησίες. Συνολικά καθαρίσθηκαν καί φωτογραφήθηκαν δέκα πόρτες, συγχρόνως δέ, ἐπειδὴ ἡ δουλειά γινόνταν στό δρόμο, αὐτό ἔδινε ἀφορμή γιά συζητήσεις μέ περαστικούς γιά τό θέμα τῆς διατηρήσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων καί παλιῶν οἰκοδομῶν.

Τό ἄλλο σκέλος τοῦ προγράμματος στήν Νάξο ἀποτελοῦσε ἡ ὁργάνωση μορφωτικῶν ἐκδηλώσεων στό ἀμφιθέατρο τοῦ Γυμνασίου. Τό πρόγραμμα τῆς πρώτης ἐκδηλώσεως περιλάμβανε μιά σύντομη εἰσήγηση γιά τήν Ε.Ε. καί τοὺς σκοπούς της, ὁμιλία τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβούλου κ. Α. Κατσούρου, μέ θέμα τήν ἀδιάλειπτη ἱστορία τῆς Νάξου ἀπό τήν Κυκλαδική ἐποχή μέχρι σήμερα καί, τέλος, ὁμιλίες τοῦ κ. Τ. Κάρτα (ὑπευθύνου τοῦ Γραφείου Ἀρχιτεκτονικῶν Συμβουλῶν πού ἡ Ε.Ε. διατηρεῖ στή Σύρο) μέ θέμα τό τοπικό χρῶμα τῆς Νάξου καί προβολή διαφανειῶν.

Τῇ δεύτερη ἐκδήλωση ἀποτελοῦσε μιά σύντομη εἰσήγηση καί ἡ προβολή τῆς ταινίας τῆς Ε.Ε. " Μυκονιάτικος Μπάλος ". Καί οἱ δύο ἐκδηλώσεις εἶχαν πραγματική ἐπιτυχία καί μεγάλη συμμετοχή Ναξιωτῶν.

ΕΓΧΡΩΜΕΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

"Ὅπως εἶναι ἤδη γνωστό στοὺς φίλους μας, ἡ Ε.Ε. μέ δωρεά τῆς "Παπαστράτος ΑΒΕΣ", ἐτοίμασε μιά σειρά ἐγχρῶμων σταθερῶν διαφανειῶν (filmstrip), πού ἀπευθύνεται στοὺς μαθητές τῶν δημοτικῶν σχολείων μέ σκοπό νά τοὺς κἀν νά συνειδητοποιήσουν τίς διαφορές καταστροφές πού γίνονται στό φυσικό περιβάλλον τῆς χώρας μας καί νά τοὺς καθοδηγήσῃ ὡς πρὸς τὰ πρῶτα μέτρα πού πρέπει νά λαμβάνωνται γιά τήν πρόληψή τους.

"Ἦδη, 4000 ἀντίτυπα τῆς σειρᾶς αὐτῆς παραδόθηκαν στόν Ὑπουργό Παιδείας κ. Π. Ζέπο, μέ τήν παράκληση νά προωθηθοῦν σέ ὅλα τὰ Δημοτικά Σχολεῖα τῆς χώρας. Σέ σχετική ἐγκύκλιό του στοὺς ἐπιθεωρητές, τό Ὑπουργεῖο ὑπογραμμίζει ὅτι " ἡ ἐνημέρωση τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης ἐπὶ τοῦ περιβάλλοντος καί ἐπωφελῆς εἶναι ἀλλὰ καί ἐπιθυμητή. "

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Μέ τήν συμπαράσταση τῆς Ε.Ε. καί σάν συμμετοχή στόν ἐορτασμό τοῦ 1975 ὡς ἔτους Εὐρωπαϊκῆς Κληρονομίας, τό Βρεταννικό Συμ-

βούλιο στην Αθήνα, όργάνωσε έκθεση μέ θέμα τίς μεθόδους διατηρήσεως καί προστασίας τών μνημείων στή Βρεταννία, καί έκθεση βιβλίων γιά ιστορικά κτήρια καί τοποθεσίες. Κατά τά έγκαίνια, τήν έκθεση προλόγισε ό πρόεδρος τής Ε.Ε. κ. Α. Συμεών.

Επίσης, κάθε μέρα καί μέχρι τής 21ης Οκτωβρίου, έγινε προβολή ταινιών αρχιτεκτονικού ένδιαφέροντος. Τέλος, ό δρ. Ντέρικ Λίνστρομ έδωσε διάλεξη μέ θέμα: "Η ίδιομορφία τής προστασίας τών κτηρίων στή Βρεταννία."

Εξ άλλου, τό Γερμανικό Ίνστιτούτο Γκαϊτε, συνεργαζόμενο πάλι μέ τήν Ε.Ε. όργάνωσε τίς έξης έκδηλώσεις: Στίς 13 Οκτωβρίου, στήν αίθουσα τής Παντείου, διάλεξε τοῦ Δρος Νικόλαους Ζόμπарт, διευθυντοῦ τοῦ τμήματος προγραμματισμοῦ τής Γενικῆς Γραμματείας τοῦ Συμβουλίου τής Εὐρώπης, μέ θέμα: "Η Διατήρησης τών Εὐρωπαϊκῶν Μνημείων στό Συμβούλιο τής Εὐρώπης," καί τοῦ δρος Otto Karlsson, ἀντιπροέδρου τής Europa Nostra (δημοσπονδίας τών κατά χώρες όργανώσεων προστασίας τοῦ περιβάλλοντος) μέ θέμα: " Τουρισμός καί Προστασία τών Μνημείων."

Επίσης ή Ε.Ε. όργάνωσε μιά διήμερη επίσκεψη στό Βόλο καί τό Πήλιο τών κ.κ. Nikolaus Zombart καί Otto Karlsson, στίς 14 καί 15 Οκτωβρίου.

Σκοπός τής επίσκεψης ήταν ή έννημέρωση τοῦ κοινοῦ τοῦ Βόλου καί ή ανταλλαγή απόψεων πάνω σέ θέματα " έντεταγμένης προστασίας παραδοσιακῶν κτηρίων καί οίκισμῶν."

Τήν Τρίτη, 14.10.75, τό βράδυ, έγινε στό Δημαρχεῖο Βόλου συζήτηση στρογγυλῆς Τραπέζης μέ πρόεδρο τήν κ. Β. Μιχοπούλου-Καρμύρη, τής Ε.Ε. καί μέ συμμετοχή τών κ.κ. Zombart καί Karlsson καί τών κ.κ. Κονταράτου, ἀρχιτέκτονος - πολεοδόμου (ΕΕ), Γιαννάκη, ἀρχιτέκτονος ΕΟΤ καί Πολυβίου, ἀρχιτέκτονος.

Ήσαν παρόντες οἱ δημοτικές ἀρχές Βόλου, εκπαιδευτικοί, μέλη τοῦ κλήρου καί περί τούς 150 προσκεκλημένους. Τήν Ἑλληνική Ἑταιρεία ἀντιπροσώπευαν, ή κ. Χατζημιχάλη, τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ό κ. Καλλιγᾶς, τής Γραμματείας, ή κ.Α. Κουβελά, ό κ. Κατσίμπας, ό κ. Φ. Κουσίνας κλπ. μέλη τών ειδιკῶν συμβουλίων τής Ε.Ε.

Μετά τίς εἰσηγήσεις τών συνομιλητῶν, ἀκολούθησε συζήτηση μέ συμμετοχή τοῦ ἀκροατηρίου. Ἐκτός ἀπό τά γενικά θέματα νομικῆς καί τεχνικῆς φύσεως πού συζητήθηκαν, έγιναν ἐρωτήσεις σχετικά μέ θέματα πού ἀφοροῦν ειδικώτερα στό Βόλο καί στό Πήλιο καί συγκεκριμένα τή δυνατότητα ἀναπτύξεως τής περιοχῆς, χωρίς νά καταστρέφονται οἱ παραδοσιακοί οίκισμοί.

Η συζήτηση κράτησε σχεδόν τρεῖς ὥρες. Ήταν γενικά μιά τοποθέτηση τών προβλημάτων μπροστά σέ ἓνα κοινό κυρίως ἀστῶν καί διανοουμένων, ἤδη πληροφορημένων, καί ανταλλαγή απόψεων μέ ὁμόφωνη κατάληξη ὅτι τό ὅλο θέμα εἶναι σχετικό μέ τήν κρατική νομοθεσία.

Εἶναι βέβαιο ὅτι οἱ συναντήσεις αὐτές πρέπει νά ἐπαναλαμβάνωνται συχνά σέ ἐπαρχιακές πόλεις, ἀλλά μέ συμμετοχή ἀντιπροσώπων καί τών ἄλλων ένδιαφερομένων τάξεων, ὥστε νά γίνεται ανταλλαγή απόψεων πού νά ἀντικατοπτρίζουν ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη μερίδα κοινοῦ.

Τό Γραφείο αυτό, πού ὅπως εἶναι γνωστό στούς φίλους μας, ἱδρυσε καί συντηρεῖ ἡ Ε.Ε. καί πού διευθύνει ὁ κ. Τ. Κάρτας, ὀργάνωσε μαζί μέ τήν ομάδα τῶν φοιτητῶν - μελῶν τῆς Ε.Ε. πού κατασκήνωσε τόν Αὐγουστο στή Νάξο, διάφορες μορφωτικές ἐκδηλώσεις καί προβολή ἐγχρώμων διαφανειῶν καί τῆς ταινίας " Μυκονιάτικος Μπάλος." Ἐπίσης ὑπέβαλε ἐκκλήση στόν ΕΟΤ γιά τήν διάσωση τῶν πύργων τῆς Νάξου.

Τό Σεπτέμβριο διοργάνωσε δημόσια συζήτηση διά τή διάσωση τῆς Ἑρμουπόλεως, στήν ὁποία ἐκδηλώθηκε ἔντονο ἐνδιαφέρον ἀπό τούς κατοίκους.

Τόν Ὀκτώβριο, ἔγινε ἀπό τόν κ. Κάρτα καταγραφή τῶν ἀξιολόγων κτηρίων τῆς Ἑρμουπόλεως καί ὑποβλήθηκε στήν Ἐφορεία Νεωτέρων Μνημείων. Ἐπίσης ὁργανώθηκαν μορφωτικές ἐκδηλώσεις στή Σίφνο.

Πλησιάζει πάλι ἡ ἐποχή πού ἀρχίζουν οἱ προετοιμασίες τῶν Χριστουγέννων - μιὰ ἐποχή πού δέν εἶναι καθόλου χαρμόσυνη γιά τά δάση μας. Ἡ περυσινή ἀποχή τῶν παιδιῶν ἀπό τό βλαβερό γιά τή χώρα μας ἔθιμο τοῦ Χριστουγεννιάτικου ἑλάτου πρέπει νά κλιμακωθῇ ἐφέτος ἔτσι ὥστε νά πάψουμε πιά νά θυσιάζουμε τά λιγοστά μας ἑλata γιά χάρη ἑνός ἔθιμου πού δέν εἶναι κἀν ἑλληνικό.

Ἡ Ε.Ε. στήν προσπάθειά της νά σώσῃ καί φέτος τά ἑλata, θά κυκλοφορήσῃ μιὰ ἐγχρωμη ἀφίσα γιά παιδιά, κατάλληλη γιά Χριστουγεννιάτικο στολισμό, πού ἔγινε μέ σχέδιο τῆς κ. Σοφίας Ζαραμπούκα-Σαρρή καί μέ προσφορά τῆς παραγωγῆς ἀπό τό Τεχνικό Γραφεῖο Δοξιάδη.

Θεωροῦμε ὑποχρεώσή μας νά εὐχαριστήσουμε καί τούς δυό γιά τήν τόσο πρόθυμη καλλιτεχνική καί οἰκονομική συμμετοχή τους στήν προσπάθειά μας.

Παρακαλοῦμε τούς συνδρομητές καί φίλους τῆς Ε.Ε. νά φροντίσουν γιά τήν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς τους πού εἶναι ἡ πιό σημαντική οἰκονομική βοήθεια στή λειτουργία τῆς Ε.Ε.

Χρειαζόμαστε περισσότερους φίλους καί στηριζόμαστε στός πιστούς τῆς ἰδέας τῆς Ε.Ε. γιά τή διάδοση καί ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν της.-